

О. С. Коломійчук

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент кафедри І. І. Савчук

Лінгвокогнітивний аспект позначення помешкання в сучасній англійській мові

Злам тисячоліть у лінгвістиці ознаменувався черговою зміною моди на ракурс мовних явищ, появою і реалізацією в лінгвістичних дослідженнях іншого "стилю мислення". Відбувся поворот до розгляду мовних явищ під антропоцентричним кутом зору, тобто визначилася настанова досліджувати мову в нерозривному зв'язку з мисленням, свідомістю, пізнанням, культурою, світоглядом як окремого індивідуума, так і мовного колективу, до якого він належить. У центрі лінгвістичної уваги опинився детермінований певною культурою користувач мовою – суб'єкт, що пізнає світ, мислить, оцінює, відчуває.

На зміну системно-структурній парадигмі (структуралізму), де мова інтерпретувалася як своєрідна суворо організована система, у якій кожне явище має свою цінність залежно від місця в цій системі і де було проведено чіткі межі між мовною синхронією і діахронією, мовою і мовленням, звуком і фонемою, морфом і морфемою, словом і лексемою, значенням і смислом, висловленням і реченням тощо, прийшла когнітивна лінгвістика, котра розглядає мову не як «систему в самій собі і для самої себе», а у зв'язку з людиною, без якої виникнення й функціонування цієї системи було б неможливим [1: 33].

Когнітивна лінгвістика – це новий лінгвістичний напрям, у центрі уваги якого знаходиться мова як когнітивний механізм, задіяний у репрезентації (кодуванні) та передачі інформації. Когнітивна лінгвістика відкриває широкі перспективи бачення мови в усіх її різноманітних зв'язках з людиною, з її інтелектом і розумом, з усіма мисленнєвими й

пізнавальними процесами, нею здійснюваними, і, нарешті, з тими механізмами та структурами, які лежать у їх основі [4].

Когнітивна лінгвістика ввела в науковий обіг таку категорію, як концепт – одиницю, на основі якої людина створює своє уявлення про світ, одиницю, яка об'єднується в системи, що характеризуються певними властивостями.

З погляду когнітивної науки концепт – це оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи, всієї картини світу, що відображена в людській психіці [3: 90].

Культурний концепт у мовній свідомості репрезентований як багатовимірною сіткою значень, які виражаються лексичними, фразеологічними одиницями, текстами, правилами етикету, а також мовленнєво-поведінковими тактиками, що відображають повторювані фрагменти соціального життя [2: 137].

Проведений концептуальний аналіз одиниць свідчить, що лексико-когнітивну структуру концепту ПОМЕШКАННЯ творять не лише прямі номінативні значення, а й оцінні, емоційні, конотативні значення, відображені в словникових дефініціях й асоціаціях.

Арсенал мовних одиниць, залучених до репрезентації концепту ПОМЕШКАННЯ у проаналізованому художньому творі, виявився досить розгалуженим. Ономазіологічна основа досліджуваного концепту розгортається навколо чотирьох ключових значеннєвих сфер: 1) оселя;, 2) дім, будинок для родини; 3) рідна країна, батьківщина; 4) сусідство, околиця.

Вихідним у контексті представленого художнього матеріалу є визначення концепту ПОМЕШКАННЯ як місця проживання, що актуалізовано лексемами *house* (59), *building* (51), *flat* (30), *estate* (9), *seat* (9), *cabin* (4), *castle* (3), *farm* (3), *cave* (2), *lodging* (2), *chamber* (2), *shelter* (1).

Будь – який концепт зберігає у собі певну інформацію, що є втіленою в ряді ознак даного предмета. Водночас різноманітність номінативних значень концепту ПОМЕШКАННЯ зводиться до описання притулку й захисту для родини та героїв твору. Семантична паралель концепту ПОМЕШКАННЯ

найчастіше проходить з житловим простором як для родини, так і для окремих персонажів твору. Для вербалізації ознак концепту залучалися лексичні одиниці *house, home, cottage, chamber* та ін.

He has homes in London, New York, California, the south of France, the west of Scotland, the north of anywhere with a swimming pool [5: 317].

Питання вираження культурних концептів за допомогою мовних одиниць становить великий інтерес для сучасних дослідників, бо вони мають відношення до самих основ життя людства, його духовних і матеріальних цінностей. Перспективним є подальше дослідження концептів та виявлення ознак концептів, що є актуальними для сучасної мовної картини світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Голубовська І. О. Антропологізм у мовознавстві та викладанні іноземних мов // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження та перспективи. / Редкол.: В. В. Акуленко (голов. ред.) та ін. – К.: Логос, 2006. – № 1. – 2006. – С. 33-39
2. Карасик В.И. Языковой круг.-М.:Гнозис, 2004.-390с.
3. Кубрякова Е. С. Концепт / Е. С.Кубрякова // Краткий словарь когнитивных терминов. – М.: Изд-во Моск. ун-та,1997. – С. 90-93
4. Таценко Н.В. Теоретичні засади антропоцентризму мовних інновацій / Н.В. Таценко // Вісник Житомирського державного університету. – Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2006. – Випуск 28. – С. 208-212
5. Hugh Laurie. The Gun Seller. – Arrow Books, 2004. – 311.